

บทคัดย่อ

เรื่อง การพัฒนารูปแบบการบริหารสถานศึกษาโดยบูรณาการหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง โรงเรียนตากพิทยาคม

ผู้วิจัย นางศรกาญจิต ศรีบุญยามาศ

ปีการศึกษา 2559

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาสภาพปัจจุบัน ปัญหาและความต้องการในการบริหารสถานศึกษาโดยบูรณาการหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง โรงเรียนตากพิทยาคม 2) สร้างและพัฒนารูปแบบการบริหารสถานศึกษาโดยบูรณาการหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง 3) ทดลองใช้รูปแบบการบริหารสถานศึกษาโดยบูรณาการหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง โรงเรียนตากพิทยาคม และ 4) ศึกษาความคิดเห็นของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องที่มีต่อการใช้รูปแบบการบริหารสถานศึกษา กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ รองผู้บริหารสถานศึกษา 4 คน ครู 103 คน นักเรียน 336 คน และคณะกรรมการภาคีเครือข่ายโรงเรียนตากพิทยาคม 84 คน รวมจำนวนทั้งสิ้น 527 คน โดยมีวิธีการดำเนินการวิจัยทั้งสิ้น 4 ขั้นตอน คือ 1) ศึกษาสภาพปัจจุบัน ปัญหา และความต้องการพัฒนารูปแบบการบริหารสถานศึกษา 2) สร้างและตรวจสอบรูปแบบการบริหารสถานศึกษา โดยบูรณาการหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง 3) ศึกษาผลการใช้รูปแบบการบริหารสถานศึกษาที่สร้างและพัฒนาขึ้น 4) ศึกษาความคิดเห็นของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องที่มีต่อรูปแบบการบริหารสถานศึกษา โดยมีผู้เชี่ยวชาญประเมินคุณภาพของรูปแบบในด้านความเหมาะสม ความเป็นไปได้ ความเป็นประโยชน์ของรูปแบบ และทดลองใช้โดยวิเคราะห์ผลจากกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ รองผู้บริหารสถานศึกษา ครู นักเรียน และคณะกรรมการภาคีเครือข่ายโรงเรียนตากพิทยาคม

ผลการวิจัยพบว่า

1. ผลการศึกษาสภาพปัจจุบัน ปัญหา และความต้องการในการพัฒนารูปแบบบริหารสถานศึกษา พบว่าต้องยึดหลักการสำคัญ 3 ประการ ประกอบด้วย 1) บริหารงานด้วยระบบคุณภาพ 2) มองศักยภาพโรงเรียนเป็นฐาน 3) บูรณาการหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง องค์ประกอบของรูปแบบบริหารสถานศึกษา ประกอบด้วย 1) วัตถุประสงค์ของรูปแบบ 2) เงื่อนไขการนำรูปแบบไปใช้ 3) กลไกการดำเนินงานของรูปแบบ และ 4) สรุปสาระสำคัญของรูปแบบการพัฒนารูปแบบบริหารสถานศึกษามีรูปแบบการดำเนินงานเป็น 4 ขั้นตอน คือ 1) ศึกษาสภาพปัจจุบัน ปัญหาและความต้องการในการพัฒนาสถานศึกษา 2) การสร้างรูปแบบที่สัมพันธ์กันจากกรอบแนวคิด 3) การตรวจสอบหาคุณภาพของรูปแบบที่สร้าง และ 4) ทบทวนและปรับปรุงแก้ไขรูปแบบให้สมบูรณ์จากนั้นนำไปทดลองใช้การขับเคลื่อนหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่สถานศึกษา พบว่า ควรใช้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง 3 ห่วง 2 เงื่อนไข 4 มิติ มาใช้ในการบริหารสถานศึกษา 4 ด้าน คือ ด้านการบริหารวิชาการ ด้านการบริหารงบประมาณ ด้านการบริหารงานบุคคล และด้านการบริหารงานทั่วไป

2. รูปแบบการบริหารสถานศึกษาโดยบูรณาการหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง โรงเรียนตากพิทยาคม มีองค์ประกอบดังนี้ 1) วัตถุประสงค์ของรูปแบบ 2) เจาะเนียงการนำรูปแบบไปใช้ 3) กลไกการดำเนินงานของรูปแบบ 4) สรุปสาระสำคัญของรูปแบบ เรียกว่า SPSS-DSA Model ซึ่ง Model นี้ ถือว่าเป็นรูปแบบที่ได้คิดค้นและพัฒนาขึ้นมาใช้ในการบริหารสถานศึกษาเฉพาะการบริหารและการจัดการในโรงเรียนตากพิทยาคม โดยมีขั้นตอนคือ 1) การวิเคราะห์สภาพองค์กร (S – SWOT Analysis) 2) การวางแผน (P – Plan) 3) โดยใช้หลักการบริหารจัดการโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน (S – SBM) และ 4) หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง (S – SEPM) มาใช้ในการกำหนดแนวทางการทำงาน 5) การร่วมทำร่วมปฏิบัติ (D – Do) โดยใช้ TEPS Framework เป็นกรอบการพิจารณาการดำเนินงาน ประกอบด้วย T – Teamwork, E – Expertise, P – Participative, S – Self-Evaluation 6) ศึกษาผลการดำเนินงาน (S – Study) โดยใช้ TAKS Model ในการพิจารณาประเมินการทำงาน ประกอบด้วย T –Target, A – Achievement, K – Knowledge, S – System และ 7) การพัฒนาปรับปรุง (A –Act) โดยมีผลการประเมินจากผู้เชี่ยวชาญอยู่ในระดับมาก

3. ผลการทดลองใช้รูปแบบการบริหารสถานศึกษา SPSS-DSA Model ที่สร้างและพัฒนาขึ้น พบว่า

3.1 ในด้านผลการบริหารสถานศึกษา โรงเรียนตากพิทยาคมมีการบริหารจัดการระบบคุณภาพตามเกณฑ์รางวัลแห่งสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (OBECQA) มีการปฏิบัติตามเกณฑ์รางวัลศูนย์การเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงด้านการศึกษา มีศูนย์การเรียนรู้ 4 ศูนย์การเรียนรู้ ฐานการเรียนรู้ 14 ฐานการเรียนรู้ สามารถส่งเสริมให้นักเรียนเป็นผู้มีความพอเพียงได้อย่างยั่งยืน นักเรียนมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงอยู่ในระดับมาก และมีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน ด้านการอยู่อย่างพอเพียง อยู่ในระดับมาก รวมไปถึงการมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนอยู่ในระดับดี และมีผลทดสอบทางการศึกษาระดับชาติ (O-NET) ทั้งระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 และระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 สูงกว่าระดับชาติในทุกรายวิชา ผู้ปกครองและชุมชนมีความเชื่อมั่นต่อการนำนักเรียนเข้าศึกษาต่อยังโรงเรียนตากพิทยาคมในอัตราเพิ่มขึ้น

3.2 ผลการประเมินโดยใช้แบบประเมินตามรูปแบบการบริหารสถานศึกษาโดยบูรณาการหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง โรงเรียนตากพิทยาคม พบว่า ทั้งรายด้าน ประกอบด้วย ด้านผู้บริหาร ด้านครู ด้านนักเรียน ด้านแหล่งเรียนรู้ ด้านการบริหารจัดการ ด้านเครือข่ายร่วมพัฒนา และด้านการพัฒนาระบบสารสนเทศ และภาพรวมอยู่ในระดับมาก

4. ผลการศึกษาความคิดเห็นของผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง คือ รองผู้อำนวยการ คณะครูและภาคีเครือข่ายที่มีต่อรูปแบบการบริหารสถานศึกษา พบว่า มีผลโดยรวมและรายด้านทั้ง 4 ด้าน คือ 1) การบริหารวิชาการ 2) การบริหารงบประมาณ 3) การบริหารบุคคล และ 4) การบริหารทั่วไป อยู่ในระดับมาก